

**ПЛАН-КОНСПЕКТ (КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЇ)
для проведення заняття із профільної підготовки з особовим складом 5-ї
навчальної групи навчальної пожежно-рятувальної частини**

Тема: «Основні положення Правил безпеки праці в органах і підрозділах ДСНС України»

Навчальна мета: підвищення рівня знань середнього начальницького складу щодо основних положень Правил безпеки праці в органах і підрозділах ДСНС України та їх практичного застосування в підрозділах оперативно-рятувальної служби цивільного захисту.

Час проведення: 1 год.

Місце проведення: навчальний клас.

Навчально-матеріальне забезпечення: план-конспект (конспект-лекції).

Нормативно-правові акти і література:

1. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 року №5403-VI;
2. Наказ МВС від 15.06.2017 № 511 «Порядок організації службової підготовки осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту»;
3. Наказ МНС України від 07.05.2007 № 312 «Правила безпеки праці в органах і підрозділах МНС України».

Порядок проведення заняття:

1. Організаційні заходи - 3 хв.:
 - перевірка присутніх;
 - оголошення теми і мети заняття.
2. Контроль знань - 2 хв.:
 - перевірка засвоєння раніше пройденого матеріалу.
3. Викладення матеріалу теми - 35 хв.
 - Питання, які вивчатимуться:
 - 1) Галузь застосування;
 - 2) Загальні вимоги з охорони праці;
 - 3) Інструктажі з питань охорони праці;
 - 4) Порядок проведення адміністративно-громадського контролю.

Питання та їх стислий зміст	Методичні вказівки
<p>1) Галузь застосування</p> <p>Правила безпеки праці в органах і підрозділах Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи (далі - МНС України) визначають систему заходів спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності осіб рядового і начальницького складу та працівників.</p> <p>Правила встановлюють вимоги належних та безпечних умов праці, а також її організації в системі МНС України.</p> <p>Вимоги цих Правил є обов'язковими для виконання всіма категоріями працівників МНС України, а також працівниками інших відомств, установ та організацій, що виконують певні види робіт на об'єктах МНС України.</p> <p>Вимоги Правил повинні також застосовуватись при виконанні робіт у сфері цивільного захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, поводження з радіоактивними відходами та вибуховими матеріалами промислового та військового призначення, рятувальної справи, техногенної, пожежної і промислової безпеки тощо.</p> <p>Особи, винні у порушенні вимог цих Правил, несуть дисциплінарну, адміністративну, матеріальну або кримінальну відповідальність згідно з чинним законодавством.</p> <p>2) Загальні вимоги з охорони праці</p> <p>Організація роботи щодо забезпечення безпеки праці в МНС України здійснюється згідно з Законом України «Про охорону праці», відповідними нормативно-правовими актами України, нормативними документами МНС України, а також цими Правилами, в обсязі та порядку, передбаченими для відповідних професій.</p> <p>Керівники міністерства, структурних підрозділів та підприємств підпорядкованих МНС України, безпосередні керівники робіт та інші посадові особи, повинні забезпечувати виконання вимог цих Правил у межах покладених на них завдань та функціональних обов'язків, відповідно до законодавства щодо забезпечення безпеки праці.</p> <p>Головним органом у системі МНС України що забезпечує своєчасне проведення заходів щодо організації виконання правових, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних, соціально-економічних і лікувально-профілактичних заходів, спрямованих на запобігання нещасним випадкам, професійним захворюванням і аваріям у процесі праці працівників є Сектор з охорони праці МНС України (далі - Сектор).</p> <p>У межах своїх повноважень Сектор самостійно і через підпорядковані служби з охорони праці органів і підрозділів МНС України проводить роботу щодо виконання вимог законодавства України та інших нормативно-правових актів з безпеки праці, контролює їх виконання. Здійснює у межах визначених повноважень організаційно-розпорядчі та консультативно-дорадчі функції.</p> <p>Служби з охорони праці органів і підрозділів МНС України здійснюють</p>	<p>Звернути увагу.</p>

організацію та проведення роботи щодо забезпечення безпеки праці у структурних підрозділах Міністерства (головних управліннях (управліннях) МНС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, науково-дослідних установах, відомчих вищих навчальних закладах, аварійно-рятувальних підрозділах, підприємствах тощо) та керуються у своїй роботі Типовим положенням про службу охорони праці (далі - Типовим положенням), затвердженим наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 15.11.2004 № 255, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 01.12.2004 за № 1526/10125 (НПАОП 0.00-4.35-04).

Структура та чисельність служби з охорони праці органів і підрозділів МНС України визначається відповідними відомчими нормативно-правовими актами.

Навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників проводяться відповідно до вимог Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26.01.2005 № 15, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15.02.2005 за № 231/1051 (НПАОП 0.00-4.12-05).

Працівники та посадові особи, зайняті при виконанні робіт з підвищеною небезпекою зазначених у Переліку робіт з підвищеною небезпекою, затвердженому наказом Держнаглядохоронпраці України від 26.01.2005 № 15 та зареєстрованому в Міністерстві юстиції України від 15.02.2005 N 232/10512 (НПАОП 0.00-4.12-2005), а також Переліку робіт, де є потреба у професійному доборі, затвердженому наказом МОЗ та Держнаглядохоронпраці України від 23.09.94 N 263/121 і зареєстрованому Міністерством юстиції України 25.01.95 N 18/554 (ДНАОП 0.03-8.06-94), проходять щорічне спеціальне навчання і перевірку знань відповідних нормативно-правових актів з питань охорони праці.

Порядок розслідування, ведення обліку нещасних випадків, які сталися в органах і підрозділах МНС України проводиться у відповідності з Інструкцією про порядок розслідування, ведення обліку нещасних випадків в органах і підрозділах Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, затвердженої наказом МНС України від 18.06.2006 № 540, і зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 10.10.2006 за N 1106/12980.

Медичні огляди працівників проводяться в установлені терміни відповідно до Положення про медичний огляд працівників певних категорій, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 31.03.94 № 45, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 21.06.94 за № 136/345 (ДНАОП 0.03 - 4.02-94).

Працівники певних категорій забезпечуються безкоштовно спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту відповідно до галузевих норм та в порядку згідно з наказом МНС України від 12. цивільного захисту і норм забезпечення форменим одягом».

Звернути увагу.

3) Інструктажі з питань охорони праці

Складовою частиною системи управління безпеки праці є інструктажі з питань охорони праці.

Працівники, під час прийняття на роботу та періодично, повинні проходити інструктажі з питань охорони праці, надання першої медичної допомоги потерпілим від нещасних випадків, а також з правил поведінки та дій при виникненні аварійних ситуацій, пожеж і стихійних лих тощо.

Інструктажі з питань охорони праці проводить спеціаліст з охорони праці або фахівець, на яку наказом покладено ці обов'язки, що має спеціальну освіту або який в установленому Типовим положенням про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці (НПАОП 0.00-4.12-05) порядку пройшов навчання і перевірку знань з питань охорони праці.

За характером і часом проведення інструктажі з питань охорони праці (далі - інструктажі) поділяються на вступний, первинний, повторний, позаплановий та цільовий.

Вступний інструктаж з питань охорони праці проводиться:

- з усіма працівниками, які щойно прийняті на роботу (постійну або тимчасову) незалежно від їх освіти, стажу роботи за цією професією (спеціальністю) або посади;
- з працівниками, які прибули у відрядження до підрозділу і беруть безпосередню участь у виконанні певних видів робіт, що пов'язані з підвищеною небезпекою (перелік цих робіт встановлено законодавством України про охорону праці);
- з працівниками, які прибули до підрозділу для проходження навчальної практики, стажування, підвищення кваліфікації, перепідготовки тощо;
- з курсантами та слухачами відомчих вищих навчальних закладів перед початком навчання, з абітурієнтами після прибуття до навчальною закладу;
- з особами, які прибули для участі в змаганнях, аварійно-рятувальних або пожежно-тактичних навчаннях тощо.

Вступний інструктаж проводиться в кабінеті охорони праці або в приміщенні, яке спеціально для цього обладнане, з використанням сучасних технічних засобів навчання та наочних посібників (плакатів, натурних експонатів, макетів, моделей, кінофільмів, відеофільмів тощо) і з урахуванням особливостей підрозділу.

Запис про проведення вступного інструктажу робиться в журналі реєстрації вступного інструктажу з питань охорони праці (додаток 1), який зберігається службою охорони праці або працівником, що відповідає за проведення вступного інструктажу, а також у наказі про прийняття працівника на роботу.

Первинний інструктаж проводиться на робочому місці до початку роботи:

- з щойно прийнятими (постійно чи тимчасово) працівниками;
- з працівниками, які переведені з одного підрозділу до іншого;
- з працівниками, які будуть виконувати нову для них роботу;

Дати під
запис.

<p>- з працівниками, курсантами і слухачами відомчих вищих навчальних закладів, які прибули на навчальну практику, стажування, підвищення кваліфікації, перепідготовку, а також перед виконанням нових видів робіт, перед вивченням кожної нової теми під час проведення практичних занять.</p> <p>Первинний інструктаж проводиться індивідуально або з групою осіб спільного фаху за програмою, складеною з урахуванням вимог відповідних інструкцій з охорони праці, інших нормативних актів про охорону праці.</p> <p>Програма первинного інструктажу розробляється спеціалістом з охорони праці або посадовою особою, на яку покладено ці обов'язки, і затверджується керівником структурного підрозділу або керівником підприємства підпорядкованого МНС України.</p> <p>Повторний інструктаж проводиться на робочому місці з усіма працівниками, але не рідше:</p> <ul style="list-style-type: none"> - на роботах з підвищеною небезпекою - 1 (один) раз на 3 (три) місяці; - для решти робіт - 1 (один) раз на 6 (шість) місяців. <p>Повторний інструктаж проводиться індивідуально або з групою працівників, які виконують однотипні роботи, за програмою первинного інструктажу в повному обсязі.</p> <p>Позаплановий інструктаж проводиться з працівниками на робочому місці або в кабінеті охорони праці:</p> <ul style="list-style-type: none"> - при введенні в дію нових або переглянутих нормативно-правових актів з охорону праці, а також при внесенні змін та доповнень до них; - при зміні технологічного процесу, заміні або модернізації техніки, устаткування, приладів та інструментів, матеріалів та інших факторів, що впливають на стан охорони праці; - при порушеннях працівниками вимог нормативно-правових актів з охорони праці, що призвели до травм, аварій, отруєння тощо; - при перерві в роботі виконавця робіт з підвищеною небезпекою більш ніж на 30 календарних днів, а для решти робіт - більш ніж на 60 днів; - за вимогою органу державного нагляду за охороною праці або керівного підрозділу МНС України. <p>Позаплановий інструктаж проводиться індивідуально з окремим працівником або з групою працівників спільного фаху. Обсяг і зміст інструктажу визначаються у кожному окремому випадку залежно від причин і обставин, що спричинили необхідність його проведення.</p> <p>Цільовий інструктаж проводиться індивідуально з окремим працівником або з групою працівників. Обсяг і зміст цільового інструктажу визначаються залежно від виду робіт, що виконуватимуться.</p> <p>Цільовий інструктаж проводиться з працівниками:</p> <ul style="list-style-type: none"> - при ліквідації аварій, катастроф, стихійного лиха тощо; - при проведенні робіт, на які відповідно до законодавства оформлюються наряд - допуск, наказ або розпорядження. <p>Первинний, повторний, позаплановий і цільовий інструктажі завершуються перевіркою знань у вигляді усного опитування або за допомогою технічних засобів, а також перевіркою набутих навичок безпечних методів праці, особою,</p>	<p>Дати під запис.</p>
--	------------------------

<p>яка проводила інструктаж.</p> <p>При незадовільних результатах перевірки знань, умінь і навичок щодо безпечного виконання робіт після первинного, повторного чи позапланового інструктажів протягом 10 днів додатково проводяться інструктаж і повторна перевірка знань.</p> <p>При незадовільних результатах перевірки знань після цільового інструктажу допуск до виконання робіт не надається. Повторна перевірка знань при цьому не дозволяється.</p> <p>Особи, які й під час повторної перевірки знань виявили незадовільні знання, працевлаштовуються згідно з чинним законодавством.</p> <p>Про проведення первинного, повторного, позапланового та цільового інструктажів та їх допуск до роботи, особа, яка проводила інструктаж, уносить запис до журналу реєстрації інструктажів з питань охорони праці.</p> <p>Журнал реєстрації інструктажів з питань охорони праці повинен бути зареєстрований у органах і підрозділах МНС України.</p> <p>Сторінки журналу реєстрації інструктажів повинні бути пронумеровані, прошнуровані і скріплені печаткою.</p> <p>У разі виконання робіт, що потребують оформлення наряду-допуску, цільовий інструктаж реєструється в цьому наряді-допуску, а в журналі реєстрації інструктажів - не обов'язково.</p> <p>Тематика та порядок проведення інструктажів з питань охорони праці для курсантів та слухачів відомчих вищих навчальних закладів визначаються нормативно-правовими актами в галузі освіти, а також відомчими наказами та розпорядженнями.</p> <p>Для службових і виробничих приміщень повинні бути розроблені інструкції з охорони праці, які вивішуються на видних місцях. У разі недоцільності цього, комплект інструкцій зберігається у певному доступному для працівників місці з урахуванням простоти та зручності ознайомлення з ним.</p> <p>Працівники зобов'язані не рідше 1 (одного) разу на 3 (три) роки пройти перевірку знань з питань охорони праці.</p> <p>Рядовий і молодший начальницький склад аварійно-рятувальних підрозділів МНС України повинен вивчати вимоги цих Правил на заняттях, практичних навчаннях, під час проведення оперативно - тактичного вивчення об'єктів тощо.</p> <p>За рішенням керівників структурних підрозділів та підприємств підпорядкованих МНС України додатково можуть проводитись спеціальні заняття з вивчення окремих питань безпеки праці.</p> <p>Перед перевіркою знань з питань охорони праці у структурному підрозділі та на підприємстві для працівників організується навчання: лекції, семінари та консультації.</p> <p>Рядовий і молодший начальницький склад аварійно-рятувальних підрозділів МНС України проходить перевірку знань з питань охорони праці в обов'язі, що виконуються за штатною посадою або функціональними обов'язками.</p>	<p>Дати під запис.</p>
--	------------------------

Звернути увагу.

Перелік питань для перевірки знань середнього та старшого начальницького складу повинен складатися в обсязі положень Законодавства України про охорону праці, цих Правил, інших нормативно-правових документів МНС України, які регламентують вимоги з безпеки праці.

Особи, які суміщують професії, проходять навчання, інструктаж і перевірку знань з питань охорони праці як з їхніх основних професій, так і з професій за сумісництвом.

Перевірка знань працівників з питань охорони праці здійснюється комісією з перевірки знань з питань охорони праці (далі - комісія) структурних підрозділів та підприємств МНС України, склад якої затверджується наказом керівника. Головою комісії призначається керівник або його заступник, до службових обов'язків яких входить організація роботи з охорони праці, а в разі потреби створення комісій в окремих структурних підрозділах їх очолюють керівник відповідного підрозділу чи його заступник.

До складу комісії, як правило, входять спеціалісти служби охорони праці, представники відповідних служб структурного підрозділу або виробничих, (технічних) служб підприємства, вповноважена особа з питань охорони праці тощо.

Комісія вважається правочинною, якщо до її складу входять не менше трьох осіб.

Усі члени комісії у порядку, установленому Типовим положенням, повинні пройти навчання та перевірку знань з питань охорони праці.

Перелік питань для перевірки знань будь-якої категорії працівників повинен бути затверджений головою комісії по перевірці знань з питань охорони праці та узгоджений із відповідною службою охорони праці МНС України.

Формою перевірки знань з питань охорони праці працівників є тестування, залік або іспит. Тестування проводиться комісією за допомогою технічних засобів (автоекзаменатори, модульні тести тощо), залік або іспит - за екзаменаційними білетами у вигляді усного або письмового опитування.

Результат перевірки знань з питань охорони праці з робіт з підвищеною небезпекою, а також там, де є потреба у професійному доборі, до виконання яких допускається працівник, оформлюється протоколом засідання комісії з перевірки знань з питань охорони праці (додаток 3).

Особам, які під час перевірки знань з охорони праці виявили задовільні результати, видається посвідчення про перевірку знань з питань охорони праці (додаток 4). При цьому в протоколі та посвідченні у стислій формі зазначається перелік основних нормативно-правових актів з охорони праці та з безпечного виконання конкретних видів робіт, в обсязі яких працівник пройшов перевірку знань.

Працівники, які виявили незадовільні знання, мають протягом одного місяця пройти повторну перевірку з питань охорони праці та пожежної безпеки.

Забороняється допуск до роботи осіб, які не пройшли навчання і перевірку знань з питань охорони праці.

Організаційне забезпечення роботи комісії (організація проведення

перевірки знань з питань охорони праці, оформлення, облік і зберігання протоколів перевірки знань, оформлення і облік посвідчень про перевірку знань з питань охорони праці) покладається на керівників структурних підрозділів та підприємств підпорядкованих МНС України.

Термін зберігання протоколів перевірки знань з питань охорони праці не менше 5 років.

Відповідальність за організацію і здійснення інструктажів, навчання та перевірки знань працівників з питань охорони праці покладається на керівників структурних підрозділів та підприємств підпорядкованих МНС України.

На пунктах зв'язку пожежних загонів та частин, базах ГДЗС, у штабах пожежогасіння, у ремонтних зонах загонів та частин технічної служби, постах технічного обслуговування техніки і на кожному пожежному, аварійно-рятувальному та автомобілі першої допомоги мають бути медичні аптечки з набором медикаментів згідно з переліками, що додаються.

Особовий склад підрозділів МНС зобов'язаний знати правила особистої та загальної гігієни, порядок надання першої долікарняної допомоги і вміння надати її собі та потерпілим.

4) Порядок проведення адміністративно-громадського контролю

Адміністративно-громадський контроль у системі управління охороною праці в підрозділах оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, відомчої, місцевої та добровільної пожежної охорони (далі - підрозділах) є основною формою контролю за виконанням вимог чинного законодавства і нормативних актів про охорону праці та цих Правил.

Адміністративно-громадський контроль проводиться за трьома ступенями.

Перший ступінь контролю проводиться начальником караулу щоденно під час заступання на чергування, а за необхідності - і впродовж усього чергування.

На першому ступені контролю перевіряються:

- заходи щодо усунення порушень, що виявлені попередньою перевіркою;

- забезпечення порядку в службових приміщеннях та на території частин підрозділів;

- стан спецодягу та спорядження;

- справність пожежних автомобілів, пожежно-технічного озброєння, засобів зв'язку, освітлення та сповіщення;

- справність електрообладнання, наявність та придатність до використання

електрозахисних засобів;

- знання особовим складом своїх обов'язків;

- наявність та додержання особовим складом вимог інструкцій з охорони праці;

- проведення перевірки № 1, 2 ізолюючих протигазів.

У ході контролю першого ступеня також проводиться інструктаж водіїв з

Звернути увагу.

Дати під запис.

безпеки праці та правил дорожнього руху.

Дати під
запис.

Порушення та недоліки, що виявлені перевіркою, мають бути усунені під безпосереднім керівництвом начальника караулу.

Якщо порушення чи недоліки, що виявлені перевіркою, не можуть бути усунені зусиллями караулу, начальник караулу після закінчення огляду повинен доповісти про це начальнику частини для вжиття відповідних заходів.

Другий ступінь контролю проводиться начальником частини (заступником) та, за необхідності, з представником профспілкової організації частини не рідше двох разів на місяць.

На другому ступені контролю перевіряються:

- організація і результати першого ступеня контролю;
- виконання заходів, що передбачались за результатами проведення другого та третього ступенів контролю;
- виконання заходів, що запропоновані приписами органів державного нагляду за охороною праці;
- виконання заходів щодо усунення причин нещасних випадків, передбачених у матеріалах їх розслідування;
- справність верстатів і обладнання та їхніх захисних пристроїв;
- технічна документація на пожежні автомобілі;
- документація газодимозахисної служби (далі - ГДЗС) та справність обладнання бази (поста) ГДЗС.

Якщо порушення чи недоліки, що виявлені перевіркою, не можуть бути усунені зусиллями частини, її начальник після закінчення огляду повинен доповісти про це начальнику головних управлінь (управлінь) МНС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі для вжиття відповідних заходів.

Результати перевірки першого і другого ступенів контролю записуються до журналу, який зберігається у начальника караулу.

Журнал адміністративно-громадського контролю має бути пронумерований, прошнурований, скріплений печаткою та зареєстрований.

Третій ступінь контролю проводиться комісією у складі не менше трьох чоловік, яка очолюється начальником загону (частини), не рідше одного разу на два місяці.

На третьому ступені контролю перевіряються:

- організація роботи щодо проведення першого і другого ступенів контролю;
- виконання заходів, розроблених за результатами проведення третього ступеня контролю;
- виконання наказів, розпоряджень, приписів вищих органів з питань охорони праці;
- протипожежний стан будівель частини підрозділів;
- забезпечення особового складу спецодягом і спорядженням;
- організація своєчасного і якісного навчання та інструктажу працівників з охорони праці;
- наявність посвідчень у особового складу, який має право працювати з

<p>компресорами, механізованим та електрифікованим інструментами; - відповідність верстатів, обладнання, вантажопідіймального, транспортного, енергетичного та іншого устаткування вимогам нормативних актів про охорону праці.</p> <p>Результати перевірки оформляються актом та в тижневий строк обговорюються на нараді в загоні (частині).</p> <p>У загонах (частинах) технічної служби адміністративно-громадський контроль організується з урахуванням вимог цього розділу та специфіки робіт.</p>	Дати під запис.
---	-----------------

4. Закріплення вивченого матеріалу – 2 хв.

Питання для закріплення:

- 1) Галузь застосування;
- 2) Загальні вимоги з охорони праці;
- 3) Інструктажі з питань охорони праці;
- 4) Порядок проведення адміністративно-громадського контролю.

5. Підбиття підсумків – 3 хв.:

- вказати на питання, які вимагають підвищеної уваги;
- оголосити оцінки;
- відповісти на запитання.